

Examensarbete i fördjupningsämnet
Barndom och lärande i förskola och skola
15 högskolepoäng, grundnivå

Tydliga ramar, varma kramar

en studie kring pedagogers kunskaper om anknytning i den fria leken
Clear boundaries and warming hugs- a study around teachers' knowledge about attachment in free play

Marika Malmström

Bljerinda Berisha

Förskollärarexamen, 210hp
Datum: 2021- 11- 07

Examinator: Mats Lundström
Handledare: Laurence Delacour

Förord

Marika Malmström och Bljerinda Berisha studerar vid Malmö universitet på förskolläraryrket. Vi har uppmärksammat en del moment i förskolan gällande anknytning och pedagogernas närvaro i den fria leken när vi har jobbat och under VFU: n [Verksamhetsförlagd utbildning], som har varit av intresse för oss när vi skulle skriva examensarbetet.

Att fastställa vår individuella medverkan är svårt då vi har utfört examensarbetet med gott samarbete. Vi har diskuterat, analyserat och vidareutvecklat kring texten som berört studien. Dock har vi separat utfört vars två kvalitativa intervjuer och transkriberat separat. Vi har absolut haft olika förkunskaper kring ämnet, Marika Malmström har jobbat i förskolan sedan år 2007 och Bljerinda Berisha har jobbat inom vikariebanken en kort tid men vi båda har erfarenhet från VFU: n.

Vi vill tacka de fyra pedagoger som tagit sin tid att medverka i våra intervjuer trots den rådande situationen kring COVID-19. Respondenternas engagemang och erfarenheter har varit till stor hjälp i vårt examensarbete. Vi vill även tacka vår handledare Laurence Delacour för en god guidning i vår process genom kommentarer och tillgänglighet.

Abstract

I vår studie har vi haft som syfte att undersöka hur pedagogernas kunskaper om anknytning påverkar deras närvaro och förhållningssätt i den fria leken. Tidigare forskning har visat att pedagogernas närvaro i den fria leken påverkar barnets anknytning till sekundära omsorgspersoner, som till exempel i förskolan. Det har framkommit från studier att den kunskap som erbjuds pedagogerna används i bemötandet av barnen i den fria leken. Vår studie utgick från en kvalitativ metod där vi intervjuade tre förskollärare och en barnskötare. Den insamlade empirin har synliggjort pedagogernas tankar kring närvaro med syfte att fungera stöttande och utforskande inom vissa ramar. Resultatet av vår studie har visat att goda kunskaper om anknytning är en förutsättning för att skapa trygga relationer till barnen i den fria leken. I läroplan för förskolan (2018) står det beskrivet hur förskolan ska präglas av omsorg om barnets välbefinnande och trygghet. Det står vidare hur förskolan ska stimulera barnens samspel och ta hänsyn till barnens behov, erfarenheter och det de visar intresse för. Pedagogernas förhållningssätt ska präglas av ett synsätt som uppmuntrar till lek och ge barnen tid, rum och ro att leka de lekar som de själva tar initiativ till (Lpfö, 2018). Lpfö (2018) skriver vidare hur alla barn ska ges möjlighet att delta i gemensamma lekar utifrån sina förutsättningar och att när pedagogerna deltar i leken på ett lämpligt sätt kan det uppmärksamma faktorer som begränsar eller främjar lekens utveckling. För att undersöka hur dessa faktorer påverkar pedagogernas förhållningssätt i den fria leken utefter deras kunskaper om anknytning har vi valt att centrera vår studie inom detta spänningsfält.

Nyckelord: Fri lek, otrygg anknytning, pedagogens närvaro, trygg anknytning

Innehållsförteckning

<i>Förord</i>	2
<i>Abstract</i>	3
<i>1. Inledning</i>	5
1.1 Syfte och frågeställningar	7
<i>2. Teori</i>	8
2.1 Bowlby och anknytningsteorin	8
2.2 Trygg bas	8
2.3 Inre arbetsmodell	9
2.4 Olika anknytningsmönster	9
2.5 Barns perspektiv och barnperspektiv	10
2.6 Mentalisering	11
<i>3. Tidigare forskning</i>	13
3.1 Pedagogens kunskap om anknytning i förskolan	13
3.2 Pedagogers närvaro i den fria leken.....	15
3.3 Sammanfattning.....	17
<i>4. Metod</i>	19
4.1 Kvalitativ metod.....	19
4.2 Semistrukturerad intervju.....	19
4.3 Strategiska urval	20
4.4 Genomförande	20
4.5 Etiska övervägande.....	21
4.6 Reliabilitet och validitet.....	21
<i>5. Resultat och analys</i>	23
5.1 Pedagogens närvaro	23
5.2 Barns olika behov	25
5.3 Trygga barn kontra trygg barngrupp.....	27
5.4 Resultatanalys.....	28
5.5 Pedagogens närvaro	28
5.6 Barns olika behov	30
5.7 Trygga barn kontra trygg barngrupp.....	32
5.8 Sammanfattning av resultat och analys	33
<i>6. Diskussion</i>	34
6.1 Metoddiskussion.....	34
6.2 Slutdiskussion.....	35
6.3 Fortsatt forskning.....	37
6.4 Vår framtida yrkesroll.....	37
<i>Referenser</i>	39
<i>Bilaga 1 - Samtyckesblankett</i>	41
<i>Bilaga 2 - Intervjufrågor</i>	43

1. Inledning

I Läroplan för förskolan (2018) står det beskrivet att förskolan ska erbjuda barnen en god omsorg samt bidra till en grundläggande trygghet och självkänsla. Anknnytning som begrepp syftar till barns behov av omsorg, trygghet och tröst i utsatta situationer i balans med att utveckla självständighet, självförmåga och vilja att utforska världen. Det krävs förmåga och vilja från en omvårdnadsperson för att kunna stötta dessa behov (Broberg, Hagström & Broberg, 2012). Broberg, et, al. (2012) menar att anknytningsrelationer är något som utvecklas ständigt under barnets första levnadsår och att det är en relationsbaserad process. Broberg, et, al. (2012) påvisar betydelsen av den beståndsdel som anknytningen är för den fortsatta personliga utvecklingen och i att skapa känslomässiga relationer. Vi undrar därför vad som händer när den fria leken utspelar sig på förskolan och pedagogernas olika uppfattningar om dess betydelse och upplägg utmanas med kunskaper om barns anknytningsmönster.

Broberg, et, al. (2012) skriver att omsorg har funnits som begrepp i förskolans verksamhet sedan starten för över 150 år sedan men att det alltid har utmanats av den pedagogiska aspekten med behovet av att stimulera barns utveckling. De menar också att synen på omsorg har ändrats i och med samhällets utveckling och en förändrad barnsyn (ibid). På 1830-talet när de första småbarnsskolorna startade fanns verksamheten till för de barn vars ensamstående mammor arbetade (ibid). Verksamheten omfattade tillsyn med omsorg och mat blandat med undervisning i exempelvis religion och räkning. I slutet av 1800-talet ersattes dessa skolor med barnkrubbor med syfte att ge tillsyn och undervisa ordning och reda främst för de yngre, fattiga barnen. På 1900-talet startades barnträdgårdarna vilka vände sig mer till medelklassens barn som ansågs behöva stimulans i sin utveckling. Då barnens mammor förväntades arbeta i hemmet behövdes inte längre omsorgsperspektivet i verksamheten tas i beaktande på samma sätt (Broberg, et, al. 2012).

1943 beslutade riksdagen att verksamheten skulle benämnas lekskola för de barn som vistades på deltid och daghem för de som vistades på heltid och verksamheterna ingick under socialdepartementet och socialnämndens ansvar. Leksolan fokuserade på lek och lärande medan daghemmet hade omsorg i fokus med stor ambition att fokusera på de barn som kom från utsatta miljöer eller situationer (Broberg, et, al. 2012).

Sedan dess har en rad politiska beslut påverkat förskolans riktning i fråga om omsorg. Broberg, et, al. (2012) menar att barns ålder och utveckling måste tas i beaktande för vilka behov barnet har. De

menar också att de erfarenheter barnet skapar i relation med exempelvis pedagoger i förskolan påverkar utvecklingen av de framtida erfarenheter som skapas (Broberg, et, al. 2012).

Riddersporre & Persson (2010) menar att den fria leken på förskolan får betydelse för hur ett barns anknytning utvecklas. Leken är värdefull, positivt laddad men samtidigt ses leken som naturligt förekommande. Den skapar gemenskap där vuxna och barn möts, att ge varandra bekräftelse är lika centralt som att möta nya utmaningar genom lek.

Eidevald (2011) menar att vuxnas roll i den fria leken skall gå ut på att finnas till hands för barnen. Det kan till exempel vara vid vissa dilemman som barnen befinner sig i, nya barn som vill träda in i leken men också barn som inte vill vara med i leken. Att skapa förutsättningar för leken ska vara en utgångspunkt för förskolläraren men pedagogen skall inte styra leken. Det är viktigt att barnen får lösa konflikter själv också då de befinner sig i sin egen värld och de vuxna måste ge utrymme för barnen till att leka i fred, att respektera detta är något som Eidevald (2011) anser är centralt i den fria leken.

Folkman & Svedin, 2005 (ref. i Broberg, Hagström & Broberg, 2012) påvisar betydelsen av den vuxnas närvaro i den fria leken som en förutsättning för yngre barns lekro, meningsskapande, lärande och utveckling. Genom pedagogens närvaro får barnet en trygg bas att vända sig till vid behov av tröst, uppmuntran eller konflikter som uppstår (Broberg, Hagström & Broberg, 2012).

Det är inom detta område som vi vill utforska om det finns något samband mellan pedagogernas närvaro i den fria leken, deras kunskaper om anknytning och barnets anknytningsmönster?

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att undersöka hur pedagogers syn på deras närvaro i den fria leken kan kopplas samman till deras kunskaper om barns anknytningsmönster. Vi vill undersöka och synliggöra pedagogers förhållningssätt i den fria leken och vad det kan ha för påverkan på barnets anknytningsrelationer på förskolan. I vår undersökning har vi valt att utgå ifrån följande frågor:

- Hur ser pedagogerna på den fria leken i förskolan?
- Hur ser pedagogerna på deras närvaro i den fria leken?
- Hur ser pedagogerna på sambandet mellan anknytning och den fria leken?
- Vad anser pedagogerna om sin roll med fokus på anknytning och den fria leken?

2. Teori

Här presenterar vi de teorier och begrepp som vår analys kommer att bygga på. Vi kommer att förklara anknytningsteorin samt förklara vissa centrala aspekter inom teorin som vi anser är av betydelse för vår studie. Vi kommer även att definiera begreppen barnperspektiv och barns perspektiv samt mentalisering som vi har valt som utgångspunkt i vår undersökning.

2.1 Bowlby och anknytningsteorin

John Bowlby (2010) levde 1907–1990 och är förgrundsgestalten till anknytningsteorin. Han var en psykoanalytiker som studerade betydelsen av närvarande vuxna för barnets utveckling och hur den påverkades av tidiga separationer. Hans teori beskriver betydelsen av anknytning för barnets utveckling och hur olika händelser eller situationer tidigt i livet kan påverka barnet i ett senare skede. Bowlbys teori om anknytning grundar sig på nära känslomässiga relationer och innehåller följande komponenter:

1. Att relationen varar under en längre tid,
2. Relationen är till en person som inte är utbytbar,
3. Personen har stor känslomässig betydelse för barnet,
4. Personerna söker varandras närhet,
5. Personerna känner olust vid separation från varandra (Ibid).

2.2 Trygg bas

Ett av anknytningsteorins centrala begrepp är *trygg bas* och myntades av Mary Ainsworth, en psykolog som utvecklade teorin genom personlighetspsykologi tillsammans med Bowlby. Begreppet innefattar den vuxnes förmåga att fungera som en trygg bas för barnet vid utforskande och att vara en säker hamn att återvända till när barnet upplever hot eller osäkerhet (Ibid). Bowlby (2010) menar att om relationen mellan barnet och den vuxna präglas av otrygghet kommer barnets förmåga att upptäcka och undersöka världen få en negativ påverkan. Barnet upplever inte den vuxne som tillitsfull eller tillgänglig för dess behov. Enligt Bowlby (2010) reagerar barnet då antingen med att klamra sig fast vid den vuxne och aldrig lämna den trygga basen eller bete sig som att den säkra hamnen inte finns tillgänglig för barnets känslomässiga påfyllnad.

2.3 Inre arbetsmodell

Begreppet inre arbetsmodell beskriver Bowlby (2010) som de föreställningar barn skapar om sig själva och andra i sin omgivning. Det handlar vidare om att utveckla förmågan att kunna förutspå vad som kommer att ske i diverse situationer utifrån olika ageranden. De inre arbetsmodellerna utvecklas i samspel med andra och för att fungera måste bilderna stämma överens med verkligheten, vilket de övervägande gör om relationen till den vuxne är mestadels positiv menar Bowlby (2010). Bowlby (2010) förklarar vidare hur barnet också lagrar negativa erfarenheter i sina arbetsmodeller vilket han menar kan resultera i en mer problematisk utgång om dessa erfarenheter är övervägande i barnets umgänge med den vuxne. I den här typen av relation lär sig barnet att utesluta merparten av de negativa upplevelserna för att kunna bibehålla en positiv inre arbetsmodell av den vuxne men resulterar i en icke verklig bild av världen för barnet. Dessa arbetsmodeller blir mer märkbara när barnet börjar i förskolan (Ibid). Därför menar Bowlby (2010) att det är betydande med tålmodiga, lyhörda och inkännande pedagoger som kan stötta barnet med otrygga inre arbetsmodeller att utveckla nya arbetsmodeller som passar bättre in det sociala sammanhang som förskolan är.

2.4 Olika anknytningsmönster

Bowlbys (2010) teori om anknytning innebär att barnet söker trygghet, tröst och beskydd hos en omvårdnadsperson. Barnet utvecklar en trygg anknytning om den trygghet och beskydd det söker blir besvarat och tvärtom en otrygg anknytning om behovet inte uppfylls (ibid). Bowlby (2010) beskriver hur anknytningssystemet slås av när barnet upplever trygghet vilket gör det möjligt för barnet att nyfiket utforska världen. Barnet vet att den trygga hamnen finns tillgänglig att återvända till för beskydd när det behövs (ibid). För att barnet ska uppleva en vuxen som en trygg bas behöver det ha varit med om tillräckliga erfarenheter av stöttning från denne som bidrar till en flexibel relation där pendlandet mellan utforskande och trygghetssökande är ständigt (Bowlby, 2010). Det finns två olika former av otrygg anknytning som benämns undvikande och ambivalent. Med undvikande menas att barnet inte visar ett behov av den vuxna som dess trygga bas. Detta menar Bowlby (2010) beror på att barnet i högre utsträckning har vant sig vid ett samspel till en förälder som uppvisar ett ogillande till barnets känslbehov. Små barn behöver få sin trygghet försäkrad men Bowlby (2010) menar att barn med undvikande anknytning lär sig att chansen till att få närhetsbehovet tillgodosett av föräldern är liten. Barnet visar sällan behov av tröst och omsorg och vid tillfällen då föräldern borde bekräfta barnets rädsla och hjälpa det vidare, förlöjligar istället föräldern barnets känslor (ibid). Det resulterar ofta i bräckligt självständiga barn som visar svårigheter att sätta sig in i andra människors känslor (ibid). Ambivalent anknytning beskriver

Bowlby (2010) att barnet utvecklar då samspelet till föräldern är oförutsägbart. Barnet får problem att förutspå hur föräldern kommer att reagera på de signaler som skickas ut och samspelet sker mestadels på den vuxnas villkor (ibid). Föräldern har svårt att urskilja sina egna och barnets upplevelser vilket påverkar barnets förmåga att själv utforska sina känslor och uttrycka dem (ibid). Barn som utvecklar en ambivalent anknytning reagerar antingen med att agera väldigt passivt eller tvärtom klänga sig fast vid föräldern för garanterat skydd (ibid). Med desorganiserad anknytning menar Bowlby (2010) att samspelet mellan barn och vuxen bygger på rädsla. Barnet får svårt att etablera ett anknytningsmönster vilket Bowlby (2010) menar oftast sker när en förälder är frånvarande psykiskt eller fysiskt en längre tid och inte finns tillgänglig som hjälp att reglera barnets anknytningssystem. Bowlby (2010) beskriver det som att när barnet blir skrämt av den vuxna söker det tröst, men eftersom källan till rädslan är den vuxnas beteende vågar inte barnet komma nära vilket resulterar i att barnet misslyckas med att organisera sin anknytning. Det är ofta de barn med desorganiserad anknytning som blir påverkade senare i livet genom beteendeproblem eller kamratskapande (ibid).

2.5 Barns perspektiv och barnperspektiv

Arnér & Tellgren (2006) beskriver att vuxna ser på barn som objekt ur ett vuxenperspektiv, barnens perspektiv är att vuxna oftast bestämmer om regler som barnen ska följa. Vidare väljer Arnér & Tellgren (2006) att lyfta fram hur vuxna kan förstå barnperspektiv och barns perspektiv. Vuxna tenderar att utgå ifrån barnperspektiv eftersom barns perspektiv fortfarande anses vara otillräckligt framhåvt i dagens samhälle då de mesta lagar och råd anses tas utifrån vuxnas perspektiv. Uttryck som präglar vårt samhälle är till exempel "barnets bästa och barnets rättigheter" och är ett sätt att lägga mer fokus på barnens perspektiv (ibid). Arnér & Tellgren (2006) menar att det finns en risk att barnaspekten kan köras över, anledningen är att de olika intressen som präglar vårt samhälle krockar med varandra. Specifikt är det vuxna som politiker eller journalister som har en sentimental barnsyn där barn framstår som offer eller objekt. Tyvärr leder detta till att barn inte tas på allvar eller knappt anser vara medmänniskor. Det framkommer tydligt hur Arnér & Tellgren (2006) centraliserar barns lika värde och att barn måste få göra sig hörda. Barnens betraktelsesätt kan påverkas då vuxna kan vara lyhörda gentemot barnen samt ge barnen utrymme att komma till tals. Arnér & Tellgren (2006) har i sin studie kommit fram till hur barnen inte tas på allvar av vuxna, barnen känns maktlösa och det framkommer tydligt i deras studie.

Halldén (2007) menar att begreppet barnperspektiv idag används som ett samlingsord för både barns perspektiv och ett perspektiv med fokus på barn. Vidare beskriver hon hur begreppet barnperspektiv behandlar det perspektiv som tar tillvara på barnets villkor och som fokuserar på barnets bästa. Det kan innefatta exempelvis politiska beslut tolkade av vuxna och behöver därför inte nödvändigtvis innehålla information från barnet själv (Halldén, 2007). Barns perspektiv handlar däremot enligt Halldén (2007) om det barnet själv uttrycker och önskar.

Barnperspektiv och barns perspektiv kommer vi att använda som begrepp för att analysera pedagogernas syn på anknytning i den fria leken, om deras synsätt och förhållningssätt är baserat på ett barnperspektiv, barns perspektiv eller om dessa två begrepp sammanvävs i praktiken.

2.6 Mentalisering

Att ha förståelse för att andra människor har samma eller olika känslor, behov och tankar som oss själva är vad Fonagy (2007) menar att mentalisering handlar om. Människans metakognitiva förmåga är en förutsättning för hur vi kan tänka över våra upplevelser och vad vi tänker på överlag med hjälp av våra sinnen. Barnets minne byggs upp med hjälp av alla intryck som skapar erfarenheter och på så sätt skapas en rad inre visioner och föreställningar. De inre intryck som barnen får är lika viktiga som yttre intryck, det kan handla om drömmar eller fantasi som räknas som inre intryck och yttre i det konkreta livet. För barn i förskolan kan en viss röst som mammas eller pappas, framkalla en känsla av saknad vilket i sin tur framkallar en upplevelse ur barnets minne (ibid).

Barnets fantasi är viktig för att hålla erfarenheter levande, känslorna framkommer ofta i handling hos barnet. Barnet har svårt att förstå hur andra människors värld ser ut, dock har barnet mycket kunskap om sin omvärld, sig själv och vuxna, till exempel hur mamma eller pappa reagerar vid läggning när barnet protesterar eller skriker (Fonagy, 2007). En trygg anknytning som barnet har som bas leder till att det lättare tar hjälp av vuxna i leken menar Fonagy (2007), fastän barnet förstår att alla har sitt inre att handskas med så kan man lätt blanda ihop den yttre och inre världen. Med det menas att när barnet är glad så tror hen att alla är glada, eller tvärtom om barnet är argt så är alla andra arga, detta tankesätt som utvecklas hos barnet kallas för "psykisk ekvivalens" (ibid). "Låtsasläge" är också en mental förmåga som utvecklas hos barnet, vilket kännetecknas av känslor som inte tar lika mycket plats som tankarna och kan fungera som ett sätt för barnet att fly ifrån känslor och fokusera på tankar för tillfället (ibid). När barnet inte ännu har utvecklat sitt språk för att kommunicera tankar och behov, menar Fonagy, Gergely, Jurist & Target, 2005 (ref i, Bruce & Riddersporre, 2012) att det behöver hjälp av en omvårdnadsperson för att tolka, sätta ord på och bjuda in till olika situationer

som leder till självkontroll och mentalisering. De menar vidare att det är ur detta både verbala och kroppsliga stöd som förmåga till samtal och samspel utvecklas då det handlar om allt från att samordna blickar och gestikulera till att vara lyhörd för barnet (ibid).

Vi kommer att använda oss av begreppet mentalisering i vår analys för att se om det finns ett samband mellan pedagogernas kunskaper om anknytning och barnets förmåga till mentalisering i den fria leken.

3. Tidigare forskning

Under denna rubrik kommer vi att presentera tidigare forskning som behandlar pedagogernas närvaro i den fria leken. Vi har uppmärksammat att svensk forskning om anknytning i den fria leken på förskolan inte är belyst i stor utsträckning vilket har gjort det svårt att hitta något av relevans för vår studie. Det vi har hittat som berör barns anknytningsrelationer på förskolan och pedagogernas kunskaper om anknytning kommer att skrivas fram som utgångspunkt för en vidare koppling till den fria leken och pedagogernas närvaro vid denna.

3.1 Pedagogens kunskap om anknytning i förskolan

Hagström (2010) skriver i sin avhandling om hur anknytningspersoner i verksamheten kan kompletteras. Under sin studie som pågick i tre år observerade hon hur det gick till när fyra pedagoger fick ansvar över varsitt barn. Hagströms (2010) uppgift i studien var att utbilda de fyra pedagogerna genom föreläsningar och handledning inom anknytning. Det gick att se en förändring när barnen knöt an till pedagogerna. En del barn var blyga och tillbakadragna vilket resulterade i att dessa barn hade lättare för samspel mellan både vuxna och barn när dessa barn knöt an till pedagogerna. Att knyta an till barnen var en tidsprocess som bestod av omsorg och närhet som pedagogerna erbjöd barnen i verksamheten. Den kunskap som pedagogerna fick av utbildningen om anknytning gav förståelse om hur pedagogerna ska möta barnen i det vardagliga arbetet. Det rörde diskussioner mellan pedagogerna huruvida det skulle bli lättare att fungera som en trygg anknytningsperson om barngruppen var mindre och personaltätheten var högre (Hagström, 2010). En vuxen som är lyhörd och engagerad är vad som kännetecknar en god anknytning och ett barn kan ha en till fem anknytningspersoner i sitt liv. Enligt Broberg, et al. (2012) kan barnen utveckla en trygg anknytning till flera pedagoger i förskolan. Ovan har det beskrivits vad som kännetecknar en god anknytning, dock är det av hög prioritet menar Broberg, et al. (2012) att pedagogerna är givmilda i mötet med barnen. Brandtzaeg, Torsteinson & Qiestad (2016) menar att det finns en anknytningshierarki hos barnen, först och främst är det primära som består av vårdnadshavare och de sekundära som kan bestå av förskollärare eller någon annan i omgivningen. Barn bör ha sekundära anknytningspersoner i sitt liv då främst yngre barn har svårt att klara av det vardagliga livet utan en trygg anknytningsperson. Barn med otrygg anknytning kan hitta sitt välbefinnande hos sekundära anknytningspersoner, då kan förskolan fungera som en trygg bas för barnet för att ge barnet möjligheter att utvecklas och samspela med andra (ibid). Att utbilda pedagoger om anknytning ger dem förutsättningar att fungera som en trygg sekundär anknytningsperson, speciellt för de barn som

är i behov av extra stöd (Brandtzaeg, et al. 2016). Att reflektera över sin barndom och de erfarenheter som tilldelats bör vara givet som förskollärare, här har mentalisering en stor roll mellan pedagog och barn. Mentalisering leder till att pedagogerna får kunskaper om hur barnet fungerar och samtidigt hur pedagogerna kan påverka barnets känslor utifrån deras handlingar (ibid).

Ritblatt och Longstreth (2019) har i sin artikel framfört en jämförelse mellan trygg och otrygg anknytning. De visar exempel med tre barn- Marissa, 49 månader gammal, Jared som är 50 månader gammal och Tessa, 48 månader gammal. Marissa hade en trygg anknytning vilket forskarna kunde se utifrån hur hon samspelade med ett annat barn. Hon var trygg i sitt sätt att leka och gav tips till kompiserna i leken när hen satt fast i sitt konstruerande med klossar. Det visade sig att hon hade rätt lösning till att få leken att flyta på vilket gav forskarna ett perspektiv på vad trygg anknytning innebär (ibid). Ritblatt och Longstreth (2019) hävdar att då barn har en trygg anknytning till sina primära anknytningspersoner har de lättare att lära sig och utveckla sitt självförtroende. Jared som däremot hade otrygg anknytning, interagerade med de andra barnen genom att knuffas och leka på ett sätt som upprörde kompisarna, uppmärksammade forskarna. Pedagogerna försökte få kontakt med honom men lyckades inte då Jared ignorerade, sprang iväg och störde sina kamrater genom att dra ifrån leksaker ifrån dem (ibid). Jared visade tydligt enligt Ritblatt och Longstreth (2019) hur ett barn med otrygg anknytning interagerar med barn i leken, hans sätt att leka uttrycktes ytligt då Jared hade mer fokus på leksakerna än på vännerna. Barn som har en otrygg anknytning leker helst själva och fungerar inte i samspel med andra barn. Vidare menar Ritblatt och Longstreth (2019) att barn med otrygg anknytning är osäkra och mer fientliga, de undviker den trygga anknytningen som erbjuds och kan med avsikt håna eller mobba andra barn eller vuxna. Anledningen till otryggt anknytningsmönster kan vara föräldrar som arbetar långa dagar, har en sjukdom som påverkar anknytningen eller som inte ger sitt barn tillräckligt med uppmärksamhet. Barn med otrygg anknytning tenderar att ha känslor som rädsla eller ångest (ibid).

Tessa, 48 månader, var väldigt tyst och blyg av sig. Vid lämning klamrade hon sig fast hos mamma och blygheten höll i sig när hon skulle leka med sina kamrater. Vid inbjudan till lek valde Tessa att gömma sig och inte vara med. Tessa observerade men interagerade inte med barnen på något sätt och skrämdes av ljud i verksamheten. Ritblatt och Longstreth (2019) menar att Tessas sätt att bete sig i förskolan visar en tydlig bild av ett otryggt anknytningsmönster. Forskarna menar att de barn som har en otrygg anknytning oftast stannar på en plats, helst inte leker eller fäster sig endast vid leksaker. De menar vidare att världen kan upplevas som en otrygg plats för ett barn med otrygg

anknytning vilket också försvåras av det faktum att pedagogerna hävdade att de ansåg det vara en utmaning att trösta de barn som var otrygga.

En studie utförd av Wilson- Ali, Barratt- Pugh & Knaus (2019) hade som syfte att undersöka pedagogernas kunskaper om barns anknytning ur ett pedagogiskt perspektiv snarare än ur ett medicinskt och psykologiskt perspektiv. Genom en enkätstudie där 488 australienska pedagoger deltog kunde forskarna se att det fanns ett stort intresse för ämnet anknytning i förskolan. Till studien valdes en förskola ut till att delta i semistrukturerade intervjuer och observationer. Studien utgick från en tolkande teori där pedagogernas röster gav tolkning för barns anknytningsmönster på förskolan utifrån deras olika perspektiv. Enligt Wilson- Ali, et al. (2019) visade resultatet från studien att 91 % av pedagogerna kände till anknytningsteorin. De resterande 9 % av de medverkande i enkätstudien hade inte hört talas om teorin men uppgavs ändå ha arbetat uppmuntrande med anknytning i praktiska handlingar på förskolan baserat på sina egna erfarenheter inom anknytning (ibid). Studiens resultat visade också att ingen av de deltagande i intervjuerna fick kompetensutveckling inom anknytning från sin arbetsplats trots visat intresse för att få utveckla sina kunskaper inom ämnet. 23 % av pedagogerna hävdade att barnets beroende till en vuxen är kopplat till fysisk närhet. Resultatet visade också hur pedagogerna ser olika på barns anknytningsbehov (ibid). Vissa av deltagarna menade att barns behov av närhet och beroende till en pedagog är mindre bra i stora barngrupper då det kräver den vuxnas fulla uppmärksamhet och tid. Andra menade att närhet hos en pedagog skapar trygghet och förtroende för barnet medan en del menade att det är av betydelse att se till varje barns unika behov och förutsättningar (ibid).

3.2 Pedagogers närvaro i den fria leken

I en holländsk studie genomförd av Singer, Nederend, Penninx, Tajik & Boom (2014) undersöktes pedagogernas förhållningssätt i den fria leken hos 2–3 åringar. Den pedagogiska grundtanken i de holländska förskolorna vilar på idén om barnet som självständigt i leken med god självkontroll och där fokus ligger på gruppprocesser. Pedagogernas roll i leken var att hålla sig cirkulerandes i rummet. Syftet med studien var därför att se hur pedagogernas närvaro påverkade barnen i den fria leken. Forskarna valde att observera barn från 24 grupper hemmahörande i olika förskolor, mestadels från storstäder runt om i Holland. Medelgruppen bestod av 10,5 barn och 2,4 pedagoger. Totalt observerades 116 barn i 4 minuters intervallpass. I varje pass användes de sista 2 minuterna till att den vuxna försökte få tillträde till leken (ibid). För att få fram ett resultat använde sig Singer, et al. (2014) av de mest karaktäristiska dragen för engagerad lek: aktivitetsnivå, nivå på fokuserad uppmärksamhet samt hur lätt distraherat barnet är. Resultatet visade att i 71,4 % av intervallerna

rörde sig pedagogerna in och ut ur leken. I de resterande 18,7 % var de inte närvarande alls (ibid). Intervallerna visade att 26,9 % av barnen visade engagemang i leken vilket enligt Singers, et al. (2014) mätningar betydde att barnen lekte i minst 2 minuter men sällan i mer än 3 minuter. Resultatet påvisade hur engagerade pedagoger under en längre stund i den fria leken gav en positiv inverkan på leken. När pedagogen hade mindre kontakt med barnen i leken och endast observerade på avstånd gav det en mindre positiv inverkan (ibid). Singer, et al. (2014) tolkade hur barnen hade svårt att engagera sig i leken i mer än 3 minuter utan pedagogernas närvaro, då deras pedagogik gick ut på att cirkulera runt i rummet och endast inflika vid behov. Vidare kunde Singer, et al. (2014) se att den psykiska närvaron av en pedagog var av större betydelse än hur interaktionen mellan den vuxne och barnet utspelade sig.

Forskaren Tsai (2015) utförde en studie där pedagogernas närvaro i den fria leken undersöktes. I studien var syftet att undersöka pedagogernas deltagande och strategier i den fria leken. Det forskaren ville åstadkomma var att se om någon av dessa faktorer påverkade förskolläraarnas närvaro i den fria leken. Forskaren intervjuade förskollärare och observerade barnen och pedagogerna i den fria leken. Studien utfördes i Taiwan och forskaren kunde se en interaktion mellan förskollärarna och barnen i leken. Studiens resultat visade att de vuxna oftast tog över leken eller utvecklade lekens regler utifrån lekens förutsättningar. Med det menade pedagogerna att de finns till hjälp för de barn som har svårt att träda in i leken och samspela med andra barn, att pedagogerna "tar över leken" menade de i sin tur hjälper barnen att utveckla sitt sociala samspel. Andra anledningar till pedagogernas ingripande i leken var om barn hamnar i konflikter eller om barn går emot lekregler som bidrar till konflikter (Tsai, 2015). Trots dessa dilemman som uppstår när pedagoger träder in i leken är det viktigt att inta en positiv inställning till barnens lek, även om barnen oftast inte bjuder in vuxna i leken kan det vara bra att som pedagog fundera över vilken betydelse deras närvaro har för barnens lek. (ibid).

Eidevald (2011) utreder och analyserar barn i verksamhetens lekrum för att få fram hur pedagogerna förhåller sig i den fria leken i förskolan. Han lyfter fram att förskolan ska möjliggöra för barnen att utveckla sin kompetens kring empati (ibid). Eidevald (2011) filmade en del situationer som gav resultat i hur ofta flickor och pojkar blev tillsagda i leken. Pedagogernas syfte med tillsägelser till pojkar och flickor baserades på vad som ansågs vara "korrekt beteende". Det visade att flickorna blev tillsagda 257 gånger i 68 situationer och pojkar fick hela 1232 tillsägelser. Flickorna blev oftast tillsagda när de hotade sina kompisar med att inte få vara med i leken längre och fick lämna

lekrummet, vilket pedagogerna ansåg vara opassande. Pojkarnas beteende jämfört med flickorna resulterade att pojkarna fick fler tillsägelser i vissa situationer.

Eidevald (2011) menar att barnen kan bli osams gällande leksaker eller regler som barnen skapar och den vuxne har oftast alternativa lösningar, att lugnt se på om barnen kan lösa konflikten på egen hand eller väljer att vid svårare situationer ge förslag på hur barnen kan lösa konflikten.

Förskolläraren kan oftast med små redskap lösa konflikterna, vilket kan vara enkelt som att samsas om leksaken, ersätta materialet eller om rollek och fantasin inte sätter fart så kan förskolläraren oftast föreslå något som barnet behöver just vid den stunden.

Knutsdotter Olofsson (2009) betonar i sin studie hur vissa barn inte kan leka eller behöver stöd i sin lek. Hon menar att det är pedagogernas uppgift att få barnen trygga i den fria leken och tillgodose deras behov, att fungera stödjande och låta barnen själva utveckla sin lek utan styrning (ibid). För de barn som har svårigheter att leka menar Knutsdotter Olofsson (2009) att pedagogerna ska visa vägen genom att introducera leken, lära ut leksignaler, lekregler och lekkoder. När leken har påbörjats betonar Knutsdotter Olofsson (2009) vikten av att låta barnen leka ostört från andras inblandning samt hur närvarande pedagoger i leken inte ska störa genom att gå in och ut ur leken då det kan hämma aktiviteten. Knutsdotter Olofsson (1987) har också belyst hur pedagogerna genom att vara en del av barnens låtsaslekar kan bli deras lekkamrater men att det krävs lyhördhet, lekglädje och engagemang.

3.3 Sammanfattning

Utifrån den tidigare forskningen har vi uppmärksammat att barn har lättare att engagera sig i fri lek när det finns närvarande pedagoger som kan ge trygghet och stöd. Enligt Singer et al. (2014) blev det tydligt att en pedagogik som innebär att barnet är självständigt i sin lek utan mycket inblandning av en vuxen bidrar till att barnet har problem att hänge sig länge i en aktivitet. Både Eidevald (2011) och Yen Tsai (2015) menar att närvarande pedagoger i leken har en positiv effekt då den vuxna kan agera stöd, hjälpa till att lösa konflikter och trösta vid behov. Dock visar resultatet i Eidevalds (2011) studie att pojkar mer ofta blir tillsagda i leken än flickor och att tillsägelser i leken berodde på vad pedagogerna ansåg vara korrekt beteende. Det vi vill undersöka vidare är om det är ett resultat beroende av pedagogernas okunskap gällande barns primära anknytningsmönster. Hagström (2010) menar i sin studie att det är av betydelse att pedagogerna på förskolan skapar sig kunskaper om barns anknytningsmönster för att kunna bemöta deras olika behov och förutsättningar på rätt sätt. Därför

vill vi med vår studie undersöka hur pedagogerna arbetar med att skapa anknytning till barnen i den fria leken.

Tidigare forskning visar också att det anknytningsmönster barnet har med sig från sin primära anknytningsperson påverkar dess sociala kompetenser i förskolan. Därför vill vi utforska vidare om barnets anknytningsmönster påverkar pedagogernas synsätt och förhållningssätt mot barnet i den fria leken.

4. Metod

I detta avsnitt kommer vi att presentera de metoder som vi har använt oss av i vår studie samt vilka urval och etiska överväganden vi har behövt ta hänsyn till under vårt insamlade av empiri. Vi kommer även att skriva fram hur vi har förhållit oss till begreppen reliabilitet och validitet i vår studie.

4.1 Kvalitativ metod

Vi har valt att använda oss av kvalitativ metod i vår undersökning, Alvehus (2019) menar att när man utför en kvalitativ metod så fokuserar forskarna på att synliggöra innebörder snarare än statistiska resultat. Metodens resultat påverkas av respondenterna oavsett om det handlar om människor, objekt eller djur eftersom alla bidrar med olika händelseförlopp eller synsätt (ibid). Eftersom det finns olika synsätt är det upp till forskarna att analysera olika typer av sammanhang och visa på komplexitet (ibid). Vi har valt denna metod till vår studie för att synliggöra pedagogernas tankar och kunskaper om anknytning. Med detta vill vi undersöka om det finns skillnader i hur pedagogerna förhåller sig i den fria leken utifrån deras kunskaper om anknytning. Larsen (2018) skriver att fördelarna med kvalitativ metod är att forskaren skapar en djupare förståelse för ämnet och tydligare kan se samband i det ämnet som studeras. Hon menar dock att metoden kan upplevas negativ då det tar tid att transkribera och sammanfatta materialet för att få fram ett resultat (ibid).

4.2 Semistrukturerad intervju

En semistrukturerad intervju menar Alvehus (2019) är den vanligaste formen av intervju där forskaren formulerar öppna frågor som samtalet kan utgå ifrån och där respondenterna ges möjlighet att påverka intervjuens innehåll. Intervjuaren bör fokusera på att ställa färre frågor med möjlighet att få mer omfattande svar än fler frågor som inte ställer lika höga krav på respondenterna att svara utförligt menar Alvehus (2019). Betydelsefullt i semistrukturerad intervju är att intervjuaren aktivt lyssnar, ställer följdfrågor, ifrågasätter och håller igång samtalet (ibid). Till vår studie blir semistrukturerad intervju den metod som kan hjälpa oss att nå fram till ett resultat utifrån vårt syfte. Vi vill ge pedagogerna möjlighet att svara på frågor om närvaro i den fria leken och deras syn på och kunskap om anknytning utifrån deras perspektiv, erfarenheter och tankar (Se bilaga 2-intervjufrågor, s. 39).

4.3 Strategiska urval

Syftet med strategiskt urval bör vara att intervjuaren väljer sina respondenter utifrån de frågeställningar som framställs, intervjuaren strävar efter att nå respondenter med erfarenhet inom ämnet (Alvehus, 2019). Vid vårt första urval var vår tanke att endast intervjua förskollärare men då ville undvika att bli för strategiska och för att få fler perspektiv på ämnet har vi intervjuat både förskollärare och barnskötare. Vi har valt att intervjua pedagoger från olika förskolor i olika kommuner och med olika lång erfarenhet för att få en så nyanserad bild av ämnet som möjligt. Respondenterna valdes från våra barns förskolor och bekanta till oss. Alvehus (2019) menar att forskaren riskerar att hamna i ett bekvämlighetsurval då respondenter från samma verksamhet väljs ut. Han hävdar att resultatet då kan bli allt för begränsat och inte tillräckligt representativt för studien (ibid).

4.4 Genomförande

På grund av den rådande situationen med COVID-19 har alla intervjuer fått ske digitalt. Respondenterna bestod av 3 förskollärare och en barnskötare. Vi valde att fokusera ett färre antal respondenter för att fokusera på deras tankar, åsikter, erfarenheter och kunskaper om anknytning och närvaro i den fria leken. Vi ville gå på djupet för att nå individernas perspektiv på ämnet. Vi valde att skriftligt anteckna intervjuerna. Anledningen till att vi förde anteckningar istället för att spela in samtalen var för att intervjuerna inte skedde under respondenternas arbetstid, vilket gjorde att vi inte hade tillgång till deras inspelningsmaterial. Risker med att anteckna är att intervjuaren kan påverka innehållet så att det inte överensstämmer med det som sagts. Det kan vara utmanande för intervjuaren att skriva samtidigt som att aktivt lyssna på respondenten (Alvehus, 2019). Detta var något vi upplevde under intervjuerna och att vi därför borde ha varit två studenter vid genomförandet. Vi har använt oss av en abduktiv ansats i vårt analysarbete som enligt Alvehus (2019) innebär att forskaren pendlar mellan ett empiriskt och teoretiskt övervägande. Han menar att det är ett sätt att synliggöra nya infallsvinklar kring teorin (ibid). För att lättare synliggöra ett resultat har vi valt att nyttja den metod som Alvehus (2019) kallar för sortering, ett verktyg för att enklare kunna se samband och upptäcka skillnader i det empiriska materialet. Vi har genom denna metod lyckats urskilja tre teman som vi har kategoriserat enligt följande: pedagogens närvaro, barns olika behov samt trygga barn kontra trygg barngrupp. Dessa kategorier har vi använt oss av i sammanställandet av resultat och analys.

4.5 Etiska övervägande

Innan vi utförde intervjuerna fick respondenterna skriva under en samtyckesblankett som vi formulerat utifrån de fyra grundreglerna som Vetenskapsrådet (2017) centraliserar. Respondenternas personuppgifter hanteras utifrån GDPR i vårt examensarbete. Vetenskapsrådet individskyddskrav (Vetenskapsrådet, 2017) består av informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet och dessa fyra grundläggande krav har vi tagit hänsyn till vid hantering av empiri. Respondenterna bör få tydlig och rak information om studien och studiens syfte likaså, det innefattar informationskravet. När vi hade valt ut respondenter till vår studie skickade vi ut ett informationsblad samt en samtyckesblankett där studiens syfte, hur studien kommer att genomföras och att anteckningar kommer att införas. Vi beskrev också hur alla uppgifter och empiri kommer att anonymiseras och att studien kommer att lanseras på Malmö universitets databas, vilket gör den offentlig. Samtyckeskravet innebär att individen har rätt att avböja den information som vi samlat att framkomma i studien alltså får hen avbryta sin medverkan under processen. Inför varje intervju frågade vi respondenten efter ett muntligt samtycke till studien. Det finns ett sätt att hantera de uppgifter vi har inför examensarbete och det ingår i konfidentialitetskravet, de uppgifter som vi har samlat in till studien bör hanteras rätt då obehöriga individer inte får möjlighet att ta del av det. Nyttjandekravet innefattar att den empiri vi samlat in inför studien endast får användas för forskningens syfte (Vetenskapsrådet, 2017). Detta informerade vi om i vår samtyckesblankett (Se bilga 1-samtyckesblankett, s. 37–38).

4.6 Reliabilitet och validitet

Under hela processen med studien har vi förhållit oss till begreppen reliabilitet och validitet. Med reliabilitet menar Alvehus (2019) att forskningen som upprättas går att upprepa med samma resultat av en annan forskare, det vill säga att forskningen är pålitlig. Larsen (2018) understryker dock problematiken med reliabilitet i kvalitativ forskning eftersom det är baserat på forskarens tolkningar, vilket gör att resultatet kan variera beroende på människors olika erfarenheter och tankar. Detta har vi varit medvetna om när vi har analyserat resultatet. Att det till viss del är våra tolkningar av pedagogernas tankar, åsikter och erfarenheter som framförs och att vi två som olika individer och forskare kan tolka resultatet på olika sätt.

Validitet innebär enligt Alvehus (2019) att forskaren genom hela studien bör fråga sig om det som fastställts verkligen relaterar till det som framställdes i syftet. Genom att ha använt oss av semistrukturerad intervju som metod har vi gett respondenterna möjlighet att svara på frågor om

anknytning utan påverkan från förutbestämda svarsalternativ. Deltagarna har kunnat delge sina tankar, åsikter och funderingar och vi respondenter har förhållit oss neutrala under intervjun. Vi upplevde att de frågor som ställdes under intervjun motsvarade de frågeställningar som skrevs fram i syftet.

5. Resultat och analys

I det empiriska material som samlats in har vi tagit hänsyn till att anonymisera respondenterna. Vi har valt att nämna de vid namnen Maria, Sofie, Eva och Anna. Den empiri som vi kommer att analysera kopplas till den tidigare etablerade teorin. Vi har genom vår empiri synliggjort tre kategorier: pedagogens närvaro, barns olika behov och trygga barn kontra trygg barngrupp. Dessa kategorier har vi utvecklat genom att använda oss av en abduktiv ansats då vi har växlat mellan empiri och teori i framställande av resultat och analys. I enlighet med Alvehus (2019) har vi reflekterat över vårt insamlade material och lagt märke till mönster och samband som har varit av betydelse för vår studies syfte.

5.1 Pedagogens närvaro

Maria är legitimerad förskollärare och har jobbat inom förskolan i snart ett år. Hon arbetar på en åldersblandad avdelning, kallat spår, där barnen är mellan 1–5 år. Maria agerar engagerat genom hela intervjun, tar ofta pauser för att fundera innan hon svarar och ställer frågor om det är något hon inte förstår. Maria talar om att vara en närvarande pedagog, om inte fysiskt nära så psykiskt. Ta sig tid att se, lyssna och vara aktiv med barnen. Genom hela samtalet påtalade Maria vikten av att vara aktiv och lyhörd för barnets åsikter, tankar och signaler och att som hon uttryckte det “Vara observant om något barn vill vara med i leken men inte vet hur för att jag som pedagog ska kunna hjälpa det med strategier för att få tillträde”.

På frågan om respondenten anser sig tillgodose barns anknytningsbehov i den fria leken och i så fall hur svarar Maria att hon anser sig göra det genom att vara aktiv och använda sig av den kunskap hon har om anknytningsteorin i den fria leken.

Anna är legitimerad förskollärare och har arbetat i förskolan i snart fjorton år. Hon arbetar på en yngrebarnsavdelning och beskriver anknytning som att barnet ska skapa en trygg och positiv relation till utbildningen, miljön, personalen och barnen. När vi samtalar vidare om vilka strategier hon använder för att skapa trygghet i barngruppen i den fria leken svarar hon genom närvaro både fysiskt och psykiskt. Hon menar att genom ett grupperande arbetssätt blir det lättare när barnen fritt väljer material och aktiviteter både inomhus och utomhus att finnas där och stötta, ge nya inputs och

observera. Genom att avgränsa utrymmet, att befinna sig i bara ett rum, menar hon också skapar ett större lugn hos barnen.

Sofie har jobbat inom förskolan i fyra år och är nyexaminerad sedan januari 2021. Hon jobbar på en äldre barns avdelning, och när vi frågade vad hon anser att anknytning innebär uttryckte hon sig:

“Anknytning innebär att barnen får möjligheter till att skapa trygga och tillitsfulla relationer med de vuxna som finns i dess närhet. Att skynda långsamt och låta allt ta sin tid är en viktig del av anknytningsprocessen, våga utmana och utvärdera det man tar för givet. Exempelvis trygg hamn [bas] som handlar om att barnet alltid vet att det finns någon att återvända till när barnet väljer att utforska på egen hand, men blir orolig under tiden då kan barnet alltid återvända till den vuxna som fungerar som en trygg hamn [bas]”- Sofie

Sofie pratade om trygghetscirkeln och kopplade det till vad hon anser att anknytning innebär, samtidigt så lyfte hon fram hur centralt närvaro bör vara i barns fria lek. Att observera och ställa öppna frågor till barnen i den fria leken var något som Sofie lyfte fram. Hon tyckte sig ha goda kunskaper gällande anknytning i förskolan dock påpekar hon i efterhand “ja, beroende på situation men när det gäller anknytning avseende inskolning är kunskaperna goda”. Att ha en trygg hamn [bas], ställa öppna frågor och att vara närvarande är en strategi hon har för att skapa trygghet i barngruppen i den fria leken “men, jag finns alltid närvarande i den fria leken för att kunna stötta vid konflikter eller för att stödja leken”-Sofie.

Sofie menar att närvaro är en del av processen som ingår i när pedagoger ska knyta an till barnen i den fria leken, hon anser att pedagogerna bör visa intresse för barnen i den fria leken. “Jo, men har man goda kunskaper om vad barnet gillar eller är intresserad av är det lättare att knyta an till barnet då man kan använda intresset för att skapa en relation”- Sofie.

“Eftersom barn har olika nivåer av anknytningsbehov samt kan behöva anknytningen i olika stadier anser jag utifrån min bästa förmåga att jag försöker tillgodose barns anknytningsbehov i den fria leken. Jag är alltid närvarande och finns där som en trygg hamn att alltid återvända till vid behov, jag utmanar och diskuterar med barnen vad det är som känns mindre bra i vissa situationer”- Sofie.

Trots att Sofie jobbar på en äldre barns avdelning menar hon att det inte alltid betyder att den verbala kommunikationen finns, ibland brister det i kommunikation då barnet endast kan uttrycka sig med hjälp av kroppsspråk. Sofie drar slutsatsen om närvarande pedagoger som alltid ska finnas där som

en trygg hamn men diskuterar inte om balansen som bör finnas mellan anknytning och barnets utforskande.

Sofie menar att den verbala och icke verbala kommunikationen tillgodoser barnets sätt att skapa relationer till vuxna och barn. Hon nämner också i frågan om man kan se vilken typ av primär anknytning ett barn har och iså fall hur att: “absolut kan barn knyta an till flera personer men det kommer alltid finnas en som står högst upp på listan som barnet allra helst vill vända sig till om denna person finns i närheten”.

5.2 Barns olika behov

Eva jobbar i en privat förskola i en storstad, hon har arbetat i verksamheten i fem år och är barnskötare. Eva beskrev att hon jobbar på yngrebarnsavdelning som kategoriseras från ett till fyra år.

Hon uttryckte sig om vikten om anknytning i förskolan som en central del i deras verksamhet, hon beskriver ett uttryck som de använder i förskolan hon arbetar på som ”tydliga ramar, varma kramar” vilket motsvarar om hur de arbetar med anknytning i verksamheten.

“Eftersom jag jobbar i en avdelning med barn 1–4 år är det en skillnad på utveckling, pedagogerna är tydliga med vilka ramar som gäller vid lek som till exempel kurragömma, eller åka rutschkana. De stora barnen tar gärna mer plats och de mindre barnen får kanske räkna om och om igen för att sedan leta efter kamraterna, det är såklart inte rättvist mot de yngre barnen som får göra det dem bli sagda. Med varma kramar, så är pedagogerna till att trösta, stötta och förklara för barnen givmilt om vilka ramar vi har i förskolan” - Eva.

Vidare diskuterar Eva om barnets anknytning i verksamheten går att se genom att barnen känner sig trygga med pedagogerna och har tillit till dem och när pedagogerna förhåller sig till “tydliga ramar och varma kramar” jobbar de mot samma mål.

När vi frågade Maria om vad anknytning innebär för henne blev svaret att skapa trygga och tillitsfulla relationer med barnen. Vidare beskrev Maria att anknytning innebär “att vara tydlig och konsekvent i relationen. På frågan om vad respondenten anser är betydelsefullt för att skapa anknytning i mötet med barn i den fria leken svarade Maria att det är betydelsefullt att vara observant

på om något barn aldrig får någon vuxenkontakt men också respektera de barn som inte vill ha en pedagog nära.

Anna svarar följande vid frågan om vad som anses betydelsefullt för att skapa en trygg anknytning i mötet med barn i den fria leken:

“Jag som lärare behöver möta barnet med respekt, lugn, tid och tålamod för att kunna lära känna hen och vad hen behöver för att känna sig trygg. I utbildningens alla olika aktiviteter och rutiner fortsätter jag att möta barnet där hen är, förstår att ett sätt inte fungerar för alla och alla barn behöver olika strategier för att känna sig trygga”- Anna.

När något barn upplevs otryggt arbetar de med målet att hitta vägar till mer trygghet, flytta fokus från barnet till pedagogerna, att ifrågasätta hur de kan förändra för att möta barnets behov och inte lägga det på barnet. Tydliga rutiner och frihet inom ramar upplever hon också ger trygghet till alla barn.

“Med förhållningssättet att vi är där för barnens skull är det inte fokus på att jag ska kunna prata med mina kollegor över huvudet på barnet hela tiden, mitt fokus ligger på vad barnen gör, hur och om jag kan delta, stötta och utveckla. Min närvaro på detta sätt ser jag ger en större trygghet hos barnen, de vet var jag är hela tiden och känner trygghet att röra sig till det material de tycker verkar intressant”- Anna.

När vi går vidare till att prata om vilka strategier respondenten använder för att skapa trygghet för det enskilda barnet i den fria leken talar Anna om att det är liknande föregående fråga men med en fingertoppskänsla för individens behov. Hon svarar att en trygg barngrupp ofta ger trygga individer och att med det grupperade arbetssättet finns alltid en vuxen nära att söka sig till. Vidare på frågan om hon anser sig ha tillräckliga kunskaper om anknytning i sitt arbete på förskolan svarar Anna:

“Framst är det min erfarenhet och möte med många barn, samt kollegor och att läsa artiklar som ligger till grund för mitt synsätt. Jag upplever inte att utbildningen tog upp detta. Även om jag känner mig trygg med hur vi arbetar är det alltid nyttigt att få ny kunskap och idéer”. -Anna

5.3 Trygga barn kontra trygg barngrupp

Vi frågade Eva om det går att se vilket typ av primär anknytning barnet har och iså fall hur? Eva diskuterade även om hur de arbetar med anknytning för det enskilda barnet.

”Barns välmående, exempelvis hygien, kläder och relationen till föräldrarna. Det enskilda barnet behöver en närvarande pedagog för att skapa en trygg anknytning, och har de en trygg anknytning så känner barnen en trygghet i sig själv också. Att ge barnet den tid hen behöver för att knyta an till pedagogerna speciellt när man jobbar med yngre barn. Jag anser att man aldrig har tillräckligt med kunskap om anknytning samtidigt som barnskötare så önskar jag att få mer kunskap kring anknytning i framtiden”- Eva.

Maria menar att pedagogen inte ska vara rädd för att säga ifrån men samtidigt vara omsorgsfull i bemötandet. Hon påtalar att det inte enligt henne finns någon egentlig skillnad på de strategier hon använder sig av för att skapa trygghet i barngruppen i den fria leken som till det enskilda barnet.

“Man skapar unika relationer till var och en. Men genom att observera barnen i leken och hitta deras intressen tror jag att man kan fånga upp dem lättare. Det kan vara både det enskilda barnet eller hela barngruppen”- Maria.

Vid frågade vad pedagogen bör tänka på för att knyta an till barnen i den fria leken blev Maria tyst en stund och funderade.

“Att man är en professionell pedagog. Att inte göra skillnad på barn och att vara observant på om något barn inte har lyckats skapa trygga anknytningsrelationer. Om man själv har svårt att skapa en trygg relation till ett barn så får man prata med sina kollegor och se om någon av de har lyckats. Om inte så får man se över barnets anknytning till vårdnadshavarna”- Maria.

Anna pratar om att de arbetar grupperade vilket innebär att barnen största delen av dagen är i en liten grupp tillsammans med en vuxen.

”Detta skapar lugn och jag som lärare ser varje barn i gruppen jag är. Jag är också uppmärksam på vilket material som verkar intressera just nu och tillsammans med kollegor förändrar vi miljön om behov finns för att ständigt utveckla materialet och lärandet. Jag och mina kollegor är mycket medvetna om att makten att påverka i

största hand är de vuxnas och vi behöver vara mycket ödmjuka och bjuda in barnet i så stor utsträckning det går. Trygghet för barnet finns i att känna sig sedd, hörd och uppskattad”- Anna.

När Anna fick frågan om hon anser sig tillgodose barnens anknytningsbehov i den fria leken blev svaret ja. Hon påvisade vikten av att en fungerande vardag kräver att barnen är trygga. “Vi för ständigt diskussioner kring hur vi skapar en trygg barngrupp, ifrågasätter oss själva och hur vi kan förändra för att möta varje barn och hens behov”- Anna.

Sofie svarar på frågan gällande strategier för att skapa trygghet för det enskilda barnet i den fria leken:

“Jag försöker få med det enskilda barnet i en lek som pågår just nu. Jag visar på en närvaro och uppmuntrar barnet att ta del av pågående lek eller att barnet själv kan ta initiativ till uppstart för en lek. Oerhört viktigt med närvaro för att skapa en trygghet, då vet barnet att där alltid finns någon att vända sig till om det skulle behövas”- Sofie.

5.4 Resultatanalys

Nedan presenterar vi vår analys av det insamlade empiriska materialet. Vi kommer även här att använda oss av kategorierna som etablerades i resultatet. Vi kommer att tolka respondenternas svar utifrån de teorier som skrevs fram tidigare i studien.

5.5 Pedagogens närvaro

Maria påtalade under samtalet att pedagogen bör vara aktiv och lyhörd för barnets åsikter och läsa av barnets signaler i den fria leken. Hon menar att när barnet exempelvis behöver stöttning med att träda in i leken bör pedagogen vara observant. Marias tankar kring närvaron i den fria leken tolkar vi som ett sätt att finnas där för barnen både i linje med Bowlbys (2010) teori om anknytning som betraktar pedagogen som en trygg bas för barnets möjligheter till utforskande samt en säker hamn att återvända till när barnet upplever osäkerhet, rädsla eller hot. Vi kan också tolka Marias roll i den fria leken som att hon vill finnas närvarande för att kunna stötta barns mentaliseringsförmåga i enlighet med Fonagy (2007). Hans beskrivning av pedagogen som inlyssnande, tolkande, inbjudande och stöttande gentemot barnets signaler både kroppsligt och verbalt menar vi överensstämmer med

Marias tankar kring betydelse av pedagogens närvaro i den fria leken. När vi frågade Maria om hon anser sig tillgodose barnens anknytningsbehov i den fria leken och iså fall hur svarade hon att hon är en aktiv pedagog och förlitar sig på de kunskaper hon har gällande anknytningsteorin i den fria leken. Vår tolkning av Marias svar är att hon är väl medveten om anknytningsteorin i sitt arbete med barnen i den fria leken. Hennes tankar om att skapa trygga och tillitsfulla relationer genom att vara en aktiv, närvarande och stöttande pedagog anser vi vilar på grundtanken om att skapa en trygg anknytning.

Anna svarade på frågan angående vilka strategier hon använder för att skapa en trygghet i barngruppen i den fria leken med att hon anser närvaro så som fysisk och psykisk vara en självklarhet. Hon påtalade att ett grupperande arbetssätt leder till att barnen lättare kan välja fritt bland material och aktiviteter både inomhus och utomhus. Hon menar att genom detta arbetssätt kan pedagogen finnas där, stötta och ge nya inputs samt observera barnen lättare. Hon beskrev också hur pedagogerna kan jobba med att avgränsa utrymmet med andra ord, bara befinna sig i ett rum som hon menar skapar ett lugn hos barnen. Detta tolkar vi som att Anna har goda kunskaper om barns olika anknytningsmönster, hur de påverkar barnen i den fria leken och hur hon som pedagog bör förhålla sig till deras olika erfarenheter, känslor och behov i enlighet med Bowlbys (2010) teori om pedagoger som sekundära anknytningspersoner.

Under intervjun med Sofie upprepade hon flertalet gånger begreppen trygghetscirkel och trygg hamn [bas] som en betydande faktor för att skapa trygg anknytning till barnen i den fria leken. Detta kan vi sammankoppla till Bowlbys (2010) centrala del i anknytningsteorin. Han menar att barnen ges möjlighet att utforska sin omvärld när de känner sig trygga (ibid). Anknytningssystemet stängs av när barnet upplever trygghet och barnet är medveten om att en trygg hamn finns tillgänglig vid behov. Det kunde vi tolka i Sofies strategi som beskrivs i empirin där hon pratar om hur hon lyfter fram trygg bas för att skapa en trygg anknytning. Bowlby (2010) hävdar att en balans mellan anknytning och utforskande bör finnas till grund för barnets utveckling. Sofie talar också om vikten av verbal och icke verbal kommunikation som hon menar ligger till grund för barnets möjligheter att skapa relationer till andra barn och vuxna. Vidare betonar hon vikten av närvarande, stöttande pedagoger när den verbala kommunikationen brister. Dock upplever vi att hon inte nämner balansen mellan anknytning och barnets utforskande. Enligt vår tolkning leder det till att Sofie oftast utgår från barnperspektiv, Arnér och Tellgren (2006) menar att vuxna utgår från barnperspektiv men att

om man vänder på det och ser på barnets bästa och deras rättigheter är ett sätt att tänka utifrån barns perspektiv.

Sofie menar vidare att primär anknytning oftast prioriteras högst av barnet trots att barnet kan knyta an till flera personer. Bowlby (2010) menar att anknytning ligger till grund för emotionella relationer som exempelvis att relationen pågår under en längre tid eller att relationen till den vuxna inte är utbytbar (ibid). Vi kopplar Sofies tankar till Bowlbys (2010) teori om vikten av anknytning där han beskriver hur olika erfarenheter i barns tidiga ålder har en inverkar på barnet senare i livet, vilket Bowlby (2010) menar påverkar barnets utveckling.

5.6 Barns olika behov

Några av respondenterna uttryckte sig kring tydliga ramar vilket vi tolkar som att pedagogerna är tydliga med de "lekregler" som barnen bör förhålla sig till, detta citat kopplar vi det till Arnér och Tellgren (2006) beskriver om att vuxna oftast är de som bestämmer om vilka regler som bör följas i leken, det är från barnperspektiv som denna teori ses. Två av fyra respondenter beskrev hur barns anknytning i verksamheten går att se genom att barnen känner sig trygga med pedagogerna och har tillit till dem. De menar att när pedagogerna förhåller sig till tydliga ramar och varma kramar jobbar de mot samma mål. Här menar vi att den inre arbetsmodellen spelar en stor roll, varma kramar är ett positivt laddat ord men tydliga ramar kan likaså vara ett negativt laddat ord vilket överensstämmer med det Bowlby (2010) beskriver om att barnet har lätt att komma ihåg både negativa och positiva erfarenheter. Barnen skapar föreställningar som i detta fall när ett barn tränger sig i rutschkanakön så att kompisen blir ledsen. Pedagogerna bör stötta och hjälpa barnen i dessa sammanhang.

Under intervjun med Anna talade hon om vikten av att hitta vägar till barnets trygghet. Hon pratade om betydelsen av att inte lägga tyngden på barnet utan istället ifrågasätta pedagogernas förhållningssätt och bemötande. Anna menar att tydliga rutiner och frihet inom ramar skapar en trygghet för barnen. Vi upplever att Anna i enlighet med Bowlbys (2010) beskrivning av vad en trygg anknytning innebär försöker skapa en positiv, trygg atmosfär för barnet både i miljön, arbetssätt och förhållningssätt. Genom att vara ständigt närvarande både fysiskt och psykiskt finns pedagogerna där som en trygg bas och en säker hamn för barnet att söka sig till när det behövs (Bowlby, 2010). En annan tolkning är att Anna också är införstådd med att barns olika primära anknytningsmönster kan påverka hur de förhåller sig till pedagogerna på förskolan. Bowlby (2010)

menar att hur pedagogerna hanterar barns behov av känslomässiga relationer beror på kunskap och att det synliggörs genom hur arbetssättet i verksamheten är upplagt. Vidare beskriver han hur problematiskt utgångsläget blir om pedagogerna väljer att se sig lika viktig eller oviktig för alla barn. Vi tolkar det som att Anna har goda kunskaper om barns olika anknytningsmönster då hon diskuterar olika strategier för bemötande av barns olika behov och förutsättningar.

Maria som är förskollärare lyfte upp vikten av att vara observant kring de barn som aldrig får någon vuxenkontakt samt kunna respektera de barn som inte vill ha en pedagog nära. Vi tolkar det som att Maria förhåller sig både till ett barnperspektiv och barns perspektiv i sitt sätt att agera gentemot barnen i den fria leken då hon som Halldén (2007) beskriver försöker ta barns olika behov i beaktande. Då pedagogen har förståelse för att alla barn har rätt till vuxenkontakt tar hon barnperspektivet i beaktande men genom att särskilja den betydande faktorn att det är upp till varje barns egna tankar och känslor uttryckta av de själva, värderar hon även barns perspektiv i sitt agerande, vilket går i linje med Halldéns (2007) tankar om begreppen.

Maria menar att alla barn inte nödvändigtvis skapar anknytning till en pedagog vilket också Bowlby (2010) beskriver med barns anknytningsbeteende. Han menar att ett barn kan uppvisa anknytningsbeteenden som exempelvis sträcka upp armarna mot en pedagog när det behöver tröst utan att det betyder att barnet har skapat en anknytningsrelation till denne (Bowlby, 2010). Vidare menar Bowlby (2010) att om pedagogerna har kunskap om barns begränsade antal anknytningsrelationer så kommer också förståelse för att det räcker att barnet skapar en nära anknytningsrelation till en pedagog så länge det uppvisar anknytningsbeteenden till övriga vid behov. Det är det vi tolkar att Maria har kunskap och förståelse om i sitt bemötande av barnen i den fria leken.

När vi frågade Anna om vilka strategier pedagogen använder sig av för att skapa trygghet så svarade hon att en trygg barngrupp ofta ger trygga individer. Hon uttryckte att det är av vikt med en närvarande vuxen som barnet kan söka sig till och benämner även hur centralt det är pedagogerna har kunskaper om anknytning i sitt arbete med barnen. Här tolkar vi det som att Anna intar ett barnperspektiv eftersom barns perspektiv enligt Arnér, et al. (2006) inte framhävs i den mån som det skulle behövas i samhället. Barnperspektiv är enligt Halldén (2007) idag ett samlat begrepp för både vuxna och barns olika synvinklar.

5.7 Trygga barn kontra trygg barngrupp

Eva anser att pedagogen kan se vilken primär anknytning ett barn har genom att exempelvis se över barnets välmående, hygien och relation till vårdnadshavarna. Hon menar att barnet i tidig ålder behöver tid till att knyta an till pedagogerna. Empirin sammanväver vad anknytningsteorin baseras på, att skapa nära och betydelsefulla relationer (Bowlby, 2010). De relationer som barnen bygger på tidigt till pedagogerna menar Bowlby (2010) är ett sätt att uppfylla barnens behov, alltså behöver barnen knyta an till fler omvårdnadspersoner för att klara sig.

När vi frågade Maria om vad pedagogen bör tänka på när hen knyter an till barn i den fria leken svarade hon att pedagogen ska vara professionell och inte särskilja barn samt observera om något barn inte har lyckats skapa en trygg anknytningsrelation. I dessa fall menar hon att pedagogen bör se över barnets primära anknytning. Vi upplever att Maria har goda kunskaper om anknytningsteorin och barns olika anknytningsmönster i enlighet med Bowlbys (2010) teori om att barn likaså kan ha en desorganiserad eller ambivalent anknytning som bygger på samspelet mellan barn och vuxna.

Anna talar om de positiva effekterna med att arbeta i mindre grupper då hon upplever att barnen blir lugnare. Hon befinner sig i ständig förändring och utveckling i sitt professionella arbete genom att ändra miljöer, material och genom ett medvetet förhållningssätt där hon menar att makten ligger hos de vuxna. Här tolkar vi att Anna har kunskaper om barnets mentaliseringsförmåga och vill agera stöttande i den fria leken för att kunna fånga upp och tyda barnets signaler vid exempelvis tillträde till leken eller för att hjälpa vid introduktion av material eller sociala sammanhang där problem uppstår. Fonagy (2007) menar att när barn får tillfälle att reflektera över en situation ges de möjlighet att föreställa sig andras känslor vilket i sin tur utvecklar sin självövervakning. Vi anser även att Anna har i beaktande ett barnperspektiv då hon hela tiden arbetar efter vad hon anser och tolkar som barnets bästa utifrån tidigare erfarenheter, litteratur, samtal och reflektioner med kollegor samt rannsakan över sin egen professionella roll. Halldén (2007) beskriver det som att förskolan har ett uppdrag i att möjliggöra starka relationer som utgör en bra grund för barnets utveckling. Hon menar att det krävs engagemang, tid och personlig mognad från pedagogerna som ska tillåta sig tas i besittning (ibid). Vidare menar Halldén (2007) att dessa handlingar omfattar pedagogernas hela förhållningssätt och inte enbart omsorgshandlingar, något som exemplifierar ett barnperspektiv.

5.8 Sammanfattning av resultat och analys

I vår studie var syftet att undersöka pedagogernas förhållningssätt i den fria leken utifrån sina kunskaper om anknytning. Det vi har kunnat se i vårt resultat av intervjuerna är att samtliga pedagoger utgick ifrån ett barnperspektiv i sitt arbete på förskolan gällande den fria leken. Dock tolkar vi det som att balansen mellan anknytning och utforskande inte kommer till uttryck under intervjuerna. Detta menar vi kan bero på att pedagogerna genom sin aktiva närvaro i den fria leken tar ett barnperspektiv men bortser barns perspektiv. Vi menar att pedagogernas ständiga närvaro i den fria leken inte ger barnet möjlighet att själv söka trygghet och omsorg av en vuxen vid behov, vilket enligt vår tolkning kan resultera i att barnet blir alltför beroende av en vuxen. Halldén (2007) beskriver det som att omsorgsbegreppet innebär att ta hand om, utan att ta makten över den som tas om hand. Hon menar att omsorg innefattar respekt och erkännande för barnets varande snarare än att utifrån definiera barnets behov (ibid).

Ett genomgående resultat visar att pedagogerna anser sig ha goda kunskaper om anknytningsteori och att de använder sig av dessa i bemötandet av barnen i den fria leken. Å ena sidan visade studien att barnskötaren förhöll sig mer konkret, svarade kort på frågorna och gav förslag på situationer om vad anknytning är vilket vi tolkar berodde på att hon kändes osäker på ämnet anknytning.

Förskollärarna å andra sidan svarade mer teoretiskt och enligt vår tolkning utifrån vad som ansågs korrekt och rätt sätt att jobba på, vilket går i linje med Bowlbys (2010) beskrivning av hur anknytningssystemet slås av när barnet upplever trygghet vilket gör det möjligt för barnet att nyfiket utforska världen. Barnet vet att den trygga hamnen finns tillgänglig att återvända till för beskydd när det behövs (ibid) En av förskollärarna uttryckte också betydelsen av att vara observant för de barn som inte har skapat en trygg anknytning till pedagogerna. Hon menar att det är av vikt för pedagogen att respektera om ett barn inte söker vuxenkontakt men ha förståelse för att det ändå behöver stöd och närkontakt. Hon anser att det finns en koppling mellan den primära och sekundära anknytningen och att det är betydande att se till sin egen profession i bemötandet av barnet. Resultatet visar att förskolläraren är benägen att se barnets otrygga anknytning ur ett barns perspektiv i enlighet med Halldén (2007).

6. Diskussion

I detta kapitel kommer vi att diskutera och analysera kring våra metodval och vilka fördelar och nackdelar som valen har lett till i vår studie. Vi kommer också att diskutera resultatet från analysen i följande kategori, det insamlade material kommer att kopplas till tidigare forskning.

6.1 Metoddiskussion

Vid diskussioner om metodval inför vår studie har vi varit medvetna om att intervjuer kan innebära att respondenterna svarar på frågorna med svar som de förutsätter är rätt, förväntas av de eller som intervjuaren vill höra. Vi menar även att metodens resultat kan ha påverkats av respondenternas dagsform, stressnivå och eventuella störningsmoment. Vi har också haft i åtanke att det de har uttryckt i stunden för intervjun inte nödvändigtvis reflekterar deras tankar och åsikter vid ett annat tillfälle. I ett annat sammanhang eller i en annan tid skulle möjligtvis resultatet bli annorlunda. Detta påpekar Alvehus (2007) då han diskuterar intervjuer som en process som sker i en särskild kontext. Han menar vidare att det handlar om att få en inblick i olika människors världar för att skapa sig en gemensam förståelse av verkligheten (ibid). Om vi hade valt observation som metod hade det eventuellt varit lättare för oss att få en bild av hur pedagogerna förhåller sig till anknytning i vardagen, i ögonblicket. Det skulle möjligen ge ett mer realistiskt perspektiv, men då det fortfarande hade varit våra tolkningar av det som observerats som utgjort grunden för resultatet, menar vi att det inte hade gjort några nämnvärda skillnader. Alvehus (2007) beskriver observationer som ett sätt att studera naturligt förekommande situationer och menar att även de blir påverkade av observatörens närvaro på olika sätt.

Genom insamlandet av empiri upplevde vi allt eftersom att vi som intervjuare blev mer bekväma i vår roll och ställde fler följdfrågor, i enlighet med det som Alvehus (2007) beskriver med semistrukturerad intervju. Eftersom vi valde att ha ett färre antal respondenter till vår studie för att tydligare få fram individernas åsikter har vi varit medvetna om att studiens resultat inte får ett lika brett perspektiv. Vi förväntade oss istället djupare samtal genom att intervjua få deltagare vilket vi anser att vi har uppnått. I början erfor vi att svaren vi fick uppkom ur respondenternas vilja att besvara frågorna teoretiskt rätt men fortlöpande in i intervjuerna fick vi ändå känslan av att respondenterna gav oss svar som reflekterade deras erfarenheter på ett verkligt sätt. Alvehus (2007) menar att det inte är de förberedda frågorna i den semistrukturerade intervjun som är betydande utan att få respondenten att berätta sin historia. Vissa av respondenterna gav också uttryck för att några av

frågorna var svåra att svara på då de var lika i formuleringen. Efter genomläsning av frågorna ansåg vi detsamma, dock att det var nödvändigt för att nå fram till vårt syfte. Vi menar att det var dessa små marginella skillnader i frågeformuleringarna som blev avgörande för att tydliggöra resultatet. Alvehus (2007) menar att intervjuer fyller sin funktion som metod genom att intervjuaren kommer åt individens åsikter, tankar, känslor och erfarenheter samtidigt som det skapar en förståelse för hur individer och grupper konstruerar och håller ihop sin värld.

Eftersom intervjuerna skedde digitalt menar vi också att det var mer problematiskt att läsa av kroppsspråk, gester, känslor och uttryck från respondenterna som möjligtvis hade kunnat underlätta för oss i analysen, något som Alvehus (2007) också tar upp som en betydande aspekt när intervjuaren ska tolka och läsa av respondentens svar. Vi menar att om vi hade intervjuat respondenterna fysiskt hade det möjliggjort för oss att tolka kroppsspråket, som exempelvis när en respondent fingrar nervös, och att det möjligtvis hade förstärkt våra tolkningar i analysen.

6.2 Slutdiskussion

Efter avslutad studie har vi kommit fram till slutsatsen att de respondenter vi intervjuat har breda kunskaper om anknytning. Hagström (2010) bekräftar genom sin forskning att pedagoger med goda kunskaper om anknytning påverkar barnets förmåga till att kunna knyta an till en sekundär omvårdnadsperson och samspela med andra. Det överensstämmer med Broberg, et, al. (2012) likaså där han benämner huruvida barn kan utveckla en trygg anknytning allt mellan en till fem personer i sitt liv. Vidare menar Broberg, et, al. (2012) att pedagogerna bör förhålla sig milt till barnen för att stärka anknytningen. Vi anser att pedagogernas förhållningssätt till barnen framkommer i våra intervjuer där de vid vissa tillfällen lyfter upp hur pedagogerna bör tillgodose barnens behov. Vi har uppmärksammat att ett arbetssätt med mindre barngrupper och hög personaltäthet ger de vuxna möjlighet att vara lyhörda för barnets behov, vilket Hagström (2010) menar kännetecknar en trygg anknytning. Wilson, Barratt och Knaus (2019) forskning visar också att pedagogens fulla uppmärksamhet krävs för att uppfylla det enskilda barnets anknytningsbehov, vilket är svårt att uppfylla i en hel barngrupp. Barnskötaren uttryckte sig mindre teoretiskt kring trygg och otrygg primär anknytning och utgick hellre från erfarenheter. Denne uttryckte även en önskan om att få kompetensutveckling inom ämnet. Ovan insamlat resultat kopplar vi till den studie som gjorts av Wilson, Barratt och Knaus (2019) vilket visar att förskolor inte får kompetensutveckling om anknytning i den mån som behövs. Förskollärarna å andra sidan uttryckte att de hade goda kunskaper om anknytning som de också förhöll sig till i sitt arbete med barnen i den fria leken. Ritblatt och

Longstreth (2019) menar att primär trygg och otrygg anknytning går att se med hjälp av hur barnen samspelar med vuxna och barn i verksamheten. Eidevald (2011) betonar i sin studie med utgångspunkt att närvarande pedagoger och dess anknytning skall ge barnen kunskaper om empati. Vi ser den sammankopplingen i några av pedagogernas sätt att uttrycka sig gällande tydliga ramar. Det nämns inte om tillsägelseerna mellan pojkar och flickor men dock framkommer det tydligt i hur pedagogerna skall vara närvarande för att uppmuntra barnen till att leka i enlighet med de regler som oftast följer med i den fria leken. Visst är dessa regler oftast pedagogernas sätt att förhålla sig till leken vilket ger barnen perspektiv på hur kompiserna känner om hen till exempel inte får vara med. Dock menar vi att ingen av respondenterna talar om aspekten av närvarande pedagoger där deras stöttning i den fria leken möjligtvis bidrar till att barnet inte får en chans att själv lära sig reglerna sina känslor eller lösa konflikter vilket Tsai (2015) påtalar i sin studie. Vi kan dra paralleller mellan det resultat som framkom ur Tsais (2015) forskning om pedagogernas närvaro i den fria leken till vad flertalet av respondenterna ansåg betydelsefullt för att skapa anknytning i den fria leken. Respondenterna i vår studie menade att en betydande aspekt för att skapa trygg anknytning både i gruppen och för det enskilda barnet är att som pedagog finnas tillgänglig, kunna stötta barns olika behov och kunna hjälpa de barn som har svårigheter att få tillträde till leken. Tsais (2015) studie påtalade att syftet som pedagogerna uttryckte med närvaron i den fria leken inte helt överensstämde med resultatet som den studien sedan uppvisade. Pedagogerna menade att närvaron skulle fungera som stödjande i kommunikationen och samspelet med andra barn, undvika konflikter och stötta barn med tillträdesstrategier vid behov. Resultatet påvisade istället hur pedagogernas närvaro oftast ledde till att de tog över barnens lek och styrde den åt en annan riktning (ibid). Vi menar att det skulle kunna bli konsekvensen även för deltagarna i vår studie, att syftet med närvaron i den fria leken är av goda ambitioner för att skapa en trygg anknytning men att påföljden således blir en annan. Knutsdotter (2009) menar å ena sidan att pedagogerna ska stötta de barn som har svårt att träda in i leken och hjälpa till att kommunicera lekregler. Å andra sidan menar hon att när leken är påbörjad är det betydelsefullt att barnen får leka ostört utan inblandning från andra och vuxna som träder in och ut ur leken (ibid). Ingen av respondenterna i vår studie uttryckte någon problematik kring pedagogernas närvaro i den fria leken utan påtalade bara dess positiva effekter. Vi menar att risken finns att pedagogerna tar över leken eller styr den i en annan riktning även om avsikterna från början varit goda. Singer, et, al. (2014) betonar däremot i sin studie hur barnen hade lättare att koncentrera sig i leken med pedagogernas närvaro, vilket inte var grundtanken i den pedagogik som utövades där

studien genomfördes. Den empiri som vi har samlat in överensstämmer med det resultat som Singers, et, al (2014) studie framhäver, vilket visar på att den grundtanke om pedagogernas närvaro och dess påverkan på barnet som våra respondenter centraliserar går i linje med tidigare forskning.

6.3 Fortsatt forskning

Efter avslutad studie så anser vi att det behövs mer forskning kring anknytning i förskolan, vi uppmärksammade att det i Sverige inte förekom många studier om anknytning. I vår studie synliggjordes att pedagogerna efterfrågar kompetensutveckling inom anknytning. Vi menar att Läroplanen för förskolan (2018) lägger större fokus på undervisning och allt mindre på omsorg, vilket vi anser påverkar anknytningsrelationerna på förskolan. Vi menar att omsorg står som grund för anknytning vilket bidrar till barnets lärande och utveckling.

Vi anser att det skulle vara relevant att ta forskning vidare kring vårdnadshavarnas synsätt gällande pedagogernas närvaro och hur det påverkar barnets anknytning till sekundära omvårdnadspersoner. Som verksamma inom förskolan, dels som pedagoger och dels som studenter under VFU har vi uppmärksammat att vårdnadshavarna har haft delade åsikter om hur pedagogerna förhåller sig i den fria leken. Därför hävdar vi att det skulle vara betydelsefullt att kunskaper om anknytning belyses i fler studier som involverar vårdnadshavarnas perspektiv på det vi har studerat. Hur ser vårdnadshavare på pedagogernas närvaro i den fria leken och hur de arbetar för att skapa en trygg anknytning till barnen i den fria leken? Vi menar att goda kunskaper om anknytning bidrar till ökad profession, vilket möjliggör bemötandet av vårdnadshavarnas funderingar kring pedagogernas förhållningssätt i den fria leken på ett professionellt sätt

6.4 Vår framtida yrkesroll

Vår studie har bidragit med funderingar om vad anknytning och närvaro i den fria leken betyder. Genom nya perspektiv har det blivit tydligare vad de didaktiska frågorna [hur, vad och varför?] har för betydelse för vår framtida yrkesroll vad gäller närvaron i den fria leken och hur anknytning utvecklas och påverkas. Vi anser att det gynnar relationen till barnen genom att vi har fått ny förståelse för vad anknytning i den fria leken innebär. Hagström (2010) menar att om pedagogerna får utbildning kring anknytning ger det ökad förståelse för hur de ska möta barnen i verksamheten. Vi menar att den här studien har bidragit till en insikt om hur betydande det är med kontinuerlig kompetensutveckling inom anknytning för att vi som förskollärare alltid ska kunna möta barnen med ett förhållningssätt och en barnsyn som genomsyras av kunskaperna om hur vi skapar trygga

relationer. Vår tidigare erfarenhet att pedagoger ofta benämner barn som inte söker vuxenkontakt och närhet med ord som exempelvis ”annorlunda”, ”svåra” eller ”jobbiga” har belysts med nya perspektiv om vad barnets beteende kan bero på, samt hur pedagogernas okunskaper om anknytning påverkar deras bemötande och förståelse för barns olika primära anknytningsmönster. Begreppen barnperspektiv och barns perspektiv har fått en större innebörd för vår kommande profession som förskollärare och hur centrala de aspekterna bör vara i arbetet med barn. Vi kommer att ha dessa begrepp i åtanke i bemötandet av barnen i verksamheten både i den fria leken och i balansen som bör finnas mellan utforskande och trygg anknytning. Historisk forskning som fokus på barnperspektiv menar Halldén (2007) att de material som samlats kring begreppet kommer oftast inte utav barn, vilket innebär att barnen inte lämnat någon form av tycke i det material som samlats eller källor. Barns perspektiv innebär alltså att barnen medvetet lämnar avtryck i form av praktik eller uttryck. Begreppen barnperspektiv och barns perspektiv har ett barn som utgångspunkt som kommer till uttryck om vad som anses som barnets bästa (ibid).

Referenser

Alvehus, Johan (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Upplaga 2 Stockholm: Liber

Arnér, Elisabeth & Tellgren, Britt (2006). *Barns syn på vuxna: att komma nära barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur

Brandtzaeg, Ida, Torsteinson, Stig & Qiestad, Guro. (2016) *Se barnet inifrån- att arbeta med anknytning i förskolan*. Stockholm: Natur & Kultur

Broberg, Malin, Hagström, Birthe & Broberg, Anders (2012). *Anknytning i förskolan: vikten av trygghet för lek och lärande*. 1. uppl. Stockholm: Natur & Kultur

Bowlby, John (2010). *En trygg bas: kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. 2. utg. Stockholm: Natur & kultur

Eidevald, Christian (2011). *"Anna bråkar!": att göra jämställdhet i förskolan*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Elly Singer, Merel Nederend, Lotte Penninx, Mehrnaz Tajik & Jan Boom (2014) *The teacher's role in supporting young children's level of play engagement*. Department of Developmental Psychology, University Utrecht, Utrecht, The Netherlands

<https://doi.org/10.1080/03004430.2013.862530>

Tillgänglig på Internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Fonagy, Peter (2007). *Anknytningsteori och psykoanalys*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Hagström, Birthe. (2010) *Kompletterande anknytningspersoner i förskola*. Malmö: Malmö högskola. Doktorsavhandling

Halldén, Gunilla (red.) (2007). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Stockholm: Carlsson

Knutsdotter Olofsson, Birgitta. (1987). *Lek för livet: en litteraturgenomgång av forskning om förskolebarns lek*. Stockholm: HLS.

Knutsdotter Olofsson, Birgitta. (2009). *Vad lär barn när de leker?* I Jensen, M., & Harvard, Å. (Red.), *Leka för att lära. Utveckling, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur.

Larsen, Ann Kristin (2018). *Metod helt enkelt: en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Andra upplagan Malmö: Gleerups

Läroplan för förskolan: Lpfö 18. (2018). [Stockholm]: Skolverket Tillgänglig på Internet:
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

Riddersporre, Bim & Persson, Sven (red.) (2010). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Ritblatt Shulamit N. and Longstreth Sascha (2019) *Understanding Young Children's Play , Seeing Behavior Through the Lens of Attachment Theory*. YC Young Children; Washington

<https://www.proquest.com/openview/c32a241810e4902d0c5faef9283f5857/1?pq-origsite=gscholar&cbl=27755>

Tsai, Chia-Yen (2015) 'Am I Interfering? Preschool Teacher Participation in Children Play', *Universal Journal of Educational Research*, 3(12), pp. 1028–1033 Department of Early Childhood Education, National Dong Hwa University, Taiwan

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1083243.pdf>

Vetenskapsrådet *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* [Elektronisk resurs] (2017) Stockholm:

Wilson- Ali Nadia, Barratt- Pugh Caroline och Knaus Marianne (2019) *Multiple perspectives on attachment theory: Investigating educators knowledge and understanding*. Edith Cowan University, Perth, Australia

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1836939119855214>

Bilaga 1 - Samtyckesblankett

På förskollärarytbildningen vid Malmö universitet skriver studenterna ett examensarbete på sjunde terminen. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie, utifrån en fråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid förskolor, i form av t.ex. intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och utförs under totalt 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i Malmö universitets databas DIVA (<http://mau.diva-portal.org/smash/search.jsf?language=s&dsid=4868>)

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE

BARNDOM-UTBILDNING-SAMHÄLLE

Datum ??

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Vi är två studenter Marika Malmström och Bljerinda Berisha som läser förskollärarytprogrammet på Malmö universitet och kommer att ta examen i januari 2022. Nu under vår sjunde termin skriver vi vårt examensarbete som handlar om pedagogers närvaro i den fria leken kopplat till deras kunskaper om anknytning.

Studien kommer att utgå ifrån semistrukturerade intervjuer som är vi genomför digitalt och genom att införa anteckningar. De uppgifter som vi samlar in kommer att behandlas konfidentiellt. Vi kommer att anonymisera alla respondenter genom att ändra deras namn i empirin.

Samtycke till våra digitala intervjuer bekräftas muntligt innan intervjun. Enbart Marika Malmström och Bljerinda Berisha samt handledare och examinator kommer att ha tillgång till intervjumaterialet.

Lansering av vår studie kommer att publiceras i Malmö universitets databas vilket gör att vårt examensarbete kommer att bli offentligt.

Vårt examensarbete utgår ifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer i bland annat följande avseenden:

- Medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas.
- Varje deltagare har alltså rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- Deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

.....
Studentens underskrift och namnförtydligande

Kontaktuppgifter till student (tfn nr, e-mail):

.....
Ansvarig handledare på Malmö universitet:

.....
Kursansvarig på Malmö universitet:

.....
Kontaktuppgifter Malmö universitet:

www.mah.se

040-665 70 00

Bilaga 2 - Intervjufrågor

1. Hur länge har du jobbat inom förskola?
2. Jobbar du på yngrebarnsavdelning eller äldre barnsavdelning?
3. Är du utbildad förskollärare, barnskötare alt. annat?
4. Vad innebär anknytning anser du? Kan du ge exempel?
5. Vad anser du är betydelsefullt för att skapa anknytning i mötet med barn i den fria leken?
6. Anser du dig ha tillräckliga kunskaper om anknytning i ditt arbete på förskolan? Vilka strategier använder du för att skapa trygghet i barngruppen i den fria leken? Hur gör du?
7. Vilka strategier använder du för att skapa trygghet för det enskilda barnet i den fria leken?
8. Vad bör man som pedagog tänka på när man knyter an till barnen i den fria leken? Anser du att du tillgodoser barns anknytningsbehov i den fria leken? Iså fall hur?
9. Kan man se vilken typ av primär anknytning ett barn har? Hur kan man se det?